

Railesu

Lesoni

- 1. E vakavulica na iVolatabu na ka kece meda kila me rawa kina nida cakava na ka kece e vinakata na Kalou meda cakava.**

Lesoni 2 - Na Veiyalayalati Makawa kei na Veiyalayalati Vou

Na itukutuku makawa ni Jiu kei na kai Matanitu Tani:

Atama	Eparama	Mosesese	Jisu	Nikua
Rauta ni 2,000 Yabaki	Rauta ni 500 Yabaki	Jiu Lawa i Mosesese	Rauta ni 1,500 Yabaki	

Rauta ni 2,000 na yabaki ni oti o Atama, a bula o Eparama. Rauta ni oti tale e 500 na yabaki, a bula tale o Mosesese. Sa qai bula tale o Jisu ni oti tale e rauta ni 1,500 na yabaki mai vei Mosesese.

Ena Vakatekivu 12:1-7, eda vulica kina ni a yalataka na Kalou vei Eparaama e tolu na ka. E dua vei ira na yalayala oqo e vakaraitaka ni veimatanitu kecega e vuravura era na vakalougatataki mai vua e dua ena matavuvale nei Eparaama, ka vakarota na Kalou me cilivi o Eparama kei ira kece na nona matavuvale. Ena Lako Yani 1, eda raica kina ni muri eratou sa toki ki Ijipita na matavuvale oqo, ka ratou sa bobula vei ira na kai Ijipita. Ena Lako Yani 2:6-10, eda vulica kina ni o Mosesese e lewe ni matavuvale oqo. Ena gauna oqo, era sa kilai na matavuvale nei Eparama me ra **Isireli**, **Iperiu** ka qai muri me ra **Jiu**. O koya e sega ni lewe ni matavuvale nei Eparama e vakatokai me kai Matanitu Tani.

Nai Vakatekivu 12:1-7

1 Ia sa kaya oti vei Eparama ko Jiova, Mo lako tani e na nomu vanua, ka biuti ira na wekamu, kei na vale nei tamamu, ka lako ki na vanua ka'u na vakatakila vei iko: 2 ia ka'u na vakayacori iko mo matanitu levu, ia ka'u na vakalougatataki iko, ka vakarogorogoya na yacamu: ia ko na vu ni veivakalougatataki: 3 ia ka'u na vakalougatataki ira era vosavakalougatataki iko, ka cudruvi koya sa rukaki iko; ena kalougata talega e na vukumu na veimataqali kecega e vuravura. 4 A sa lako tani ko Eparama, me vaka ka vosa vua ko Jiova; a sa lako vata kaya ko Loti: sa vitusagavulu ka lima na yabaki i Eparama, ni sa lako tani e Karana. 5 A sa kauti Serai na watina ko Eparama, kei Loti na luve ni tuakana, kei nai yau kecega eratou sa rawata, kei na tamata eratou sa rawata mai Karana: a ra sa lako tani me ra lako ki na vanua ko Kenani; a ra sa yaco sara ki na vanua ko Kenani. 6 A sa lako tu e na vanua ko Eparama, ka yaco ki na yasana mai Sikemi, ki na kau mai More. A ra sa tiko e na vanua na kai Kenani e na gauna ko ya. 7 A sa rairai vei Eparama ko Jiova, ka sa kaya, Au na solia na vanua oqo vei ira na nomu kawa: a sa cakava maieka ko koya e dua nai cabocabo-ni-soro vei Jiova, ko koya ka rairai vua.

Na Lako Yani 1:1

Ia oqo na yacadra na luve i Isireli, era lako vata kei Jekope ki Ijipita; a tamata yadua kei na nona lewe-ni-vale ka lako mai:

Na Lako Yani 2:6-10

6 Ia ni sa cega, sa kunea na gone; ka raica, sa tagi na gone. A sa lomani koya, ka kaya, Oqo e dua na luve ni Iperiu. 7 Sa qai kaya na ganena vua na luve i Fero ka yalewa, Me'u lako me'u kaciva mai vei iko e dua na yalewa daususu gone maivei ira na yalewa Iperiu me susuga vei iko na gone, ne? 8 A sa kaya vua na luve i Fero, Io mo lako. A sa lako na goneyalewa, ka kaciva mai na tinana na gone ko ya. 9 A sa kaya vua ko koya na luve i Fero, Mo kauta na gone oqo, ka susuga me noqu, ka'u na solia vei iko na kemui sau. A sa kauta na gone na yalewa, ka susuga. 10 A sa tubu na gone, a sa kauti koya tale na yalewa ki na luve i Fero ka yalewa, a sa susuga me luvena. A sa vakayacani koya ko Mosesese: ka kaya, E na vuku ni'u a vueta mai na wai.

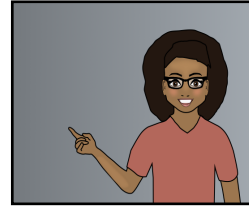
Nai Vakarua 5:1-3

1 A sa kacivi ira kecega na Isireli ko Mosese, a sa kaya vei ira, Mo ni rogoca, na Isireli, nai lesilesi kei na lewa ka'u sa tukuna ki na daligamuni e na siga oqo, mo ni vulica, ka vakabauta tiko, ka cakava. 2 Sa ia vata kei keda ko Jiova na noda Kalou e dua na veiyalayalati mai Orepi. 3 Sa sega ni kitaka na veiyalayalati oqo ko Jiova vei ira na noda qase, vei keda ga, vei keda eda sa bula kecega eke e na siga oqo.

1. O cei e vosa tiko?
 - A. Eparama
 - B. Mosese
2. O cei na vakarorogo?
 - A. Isireli
 - B. Ijipita
3. Na cava e cakava na Kalou vei ira na Isireli mai Orepi?
 - A. E dua na veiyalayalati
 - B. E dua na valetabu
4. E a cakava beka o Koya na veiyalayalati oqo kei ira na nodra qase?
 - A. Io
 - B. Sega
5. Raica ena nomu iVolatabu na Vakarua 5:6-21 . E okati beka ena veiyalayalati oqo na tini na ivunau?
 - A. Io
 - B. Sega
6. E soli beka vei ira na nodra qase na ivunau e tini?
 - A. Io
 - B. Sega
7. E tekivu ena gauna cava na tini na ivunau?
 - A. Ena ivakatekivu kei Atama kei Ivi
 - B. Ni vosa vei Mosese na Kalou mai Orepi
8. E soli vei cei na ivunau e tini?
 - A. Kece
 - B. Isireli

IVakamacala:

Na lawa: Statute

Ni ra lako ki koronivuli na gone, na lawa ni qasenivuli e baleti ira ga ena nona kalasi. Era na sega ni tiko ena ruku ni lawa qori na itubutubu se o ira na gone ena so tale na koronivuli.

A solia na Kalou e dua na veiyalayalati vei ira na Isireli ena Ulunivanua o Saineai. Sai koya na itekitekivu ni veiyalayalati oqo. E se bera ni soli vei ira era bula e liu vei ira. E soli vakatabakidua vei ira na Isireli, era qai vakatokai e muri mera Jiu. Na veitikina oqo e vakaraitaka ni a baleti ira ga na ilawalawa tamata oya — sega ni veimatanitu tale eso se na itabatamata taumada.

1. B 2. A 3. A 4. B 5. A 6. B 7. B 8. B

Kalatia 2:16, 3:16-17

2:16 “ni da sa kila sa sega ni vakadonui na tamata e na vuku ni cakacaka ni vunau, e na vuku ga ni vakabauti Jisu Karisito, eda sa vakabauti Karisito Jisu, koi keda, me da vakadonui kina e na vuku ni da vakabauti Karisito, ka sega ga e na cakacaka ni vunau; ni sa sega na tamata ena vakadonui e na vuku ni cakacaka ni vunau.

3:16-17 Ia sa vosataki vei Eparaama na veiyalayalati, vei ira talega na nona kawa. Sa sega ni kaya ko koya. Vei ira na veikawa, me vaka sa vuqa na kawa; ia me vaka ni sa dua bauga, Vei ira talega na nomu kawa, o koya na Karisito. 17 Ia oqo kau sa kaya, a veiyalayalati ka vakadinadinataka eliu na Kalou, sa sega ni vakatawayagataka na vunau sa yaco ni sa oti mada e va na drau ka tolusagavulu na yabaki, me sega kina ni mana na vosa ni yalayala.

9. Eda vakadonui ena cava?
 - A. Vakabauta
 - B. Na Lawa
10. E dodonu meda vakabauti cei?
 - A. Mosese
 - B. Jisu
11. Eda sa vakadonui beka ena cakacaka ni Lawa i Mosese?
 - A. Io
 - B. Sega

Nikua, eda sa vakasavasavataki mai na ivalavala ca mai vei Karisito, ka sega ni Lawa i Mosese.

9. A 10. B 11. B

Na Lawa ka yaco mai ni oti e 430 na yabaki mai vei Eparama sai koya na Lawa i Mosese. Oqo e vukei keda me da kila ni lawa e veivosakitaki ena iVola i Kalatia e vakaibalebaletaka tiko na Lawa i Mosese.

Kalatia 3:16, 23-25

16 Ia sa vosataki vei Eparama na veiyalayalati, vei ira talega na nona kawa. Sa sega ni kaya ko koya. Vei ira na veikawa, me vaka sa vuqa na kawa; ia me vaka ni sa dua bauga, Vei ira talega na nomu kawa, o koya na Karisito.

23 Ia ni sa sega ni yaco na vakabauta, eda sa vakatawai me ia tiko na vunau, ni da sogolati tiko me yaco mada na gauna ni vakabauta ena vakaraitaki emuri. 24 Sa qai yaco kina na vunau mei vakavuvuli me tuberi keda vei Karisito, me da vakadonui kina e na vuku ni vakabauta. 25 Ia ni sa yaco na vakabauta, sa qai sega ni veitaliataki keda tiko nai vakavuvuli.

12. O cei na nona kawa?

- A. Mosese
- B. Jisu

13. Na cava na dede ni Lawa i Mosese?

- A. Me yacova ni sa lako mai na lawa ni (Karisito)
- B. Tawamudu

14. Na lawa e dodonu me kauti ira vei cei?

- A. Mosese
- B. Jisu

Na lawa e vakayacora na kena inaki me ra kauti ira mai na tamata vei Karisito. Sa sega gona ni gadrevi tale.

15. Na cava e vakatokai na lawa ena tikina e 24 ?

- A. E dua na qasenivuli
- B. E dua na dau maroroi sitoa

16. Nai vakavuvuli cava e tukuni tiko ena tikina 25?

- A. Jisu
- B. Na Lawa i Mosese

17. Ni sa lako mai o Karisito, eda sa tiko beka ena ruku ni dua na qasenivuli?

- A. Io
- B. Sega

18. Eda sa tiko beka ena ruku ni Lawa i Mosese nikua?

- A. Io
- B. Sega

Me vaka ni sa lako mai na Karisito, eda sa sega ni tiko ena ruku ni Lawa i Mosese.

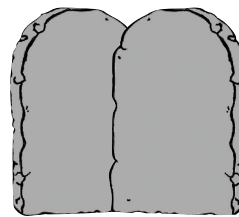
Eke e vakaraitaka vakamatata kina na Kalou ni da sa sega ni tiko ena ruku ni Lawa i Mosese.

IVakamacala:

Qasenivuli: Na loloma savu

E vakayagataki e dua na tekisi me kauti ira na tamata ki na veivanua. Ena gauna ga e kauta mai kina na tamata o ya ki na vanua o ya, sa vakayacora na kena inaki ka sa sega ni gadrevi tale.

E vaka tale ga kina na Lawa i Mosese. Ni sa yaco mai na vakabauti Karisito, sa sega tale ni gadrevi.

12. B 13. A 14. B 15. A

16. B 17. B 18. B

Kalatia 5:1-4

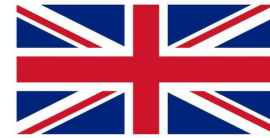
1 O koya mo dou qai tu dei e na lalaga sa vakalalagataki keda kina na Karisito, ka mo dou kakua ni vakataotaki tale e nai vua mo dou bobula kina. 2 Raica, oi au ko Paula au sa kaya vei kemudou, Kevaka dou sa ia tiko na veicilivi, ena vakatawayagataki kina vei kemudou na Karisito. 3 Niu sa vakadinadina tale vei ira na tamata yadua sa cilivi, ni ra sa vauci tu me muria na vunau taucoko. 4 Dou sa tawase tu maivei Karisito, oi kemudou kecega sa vaka mo dou vakadonui e na vunau; dou sa qai bale mai na loloma.

IVakamacala:

Loloma: soli wale

Ena Vakarua 5 eda vulica kina ni Lawa i Mosese e okati kina na tini na ivunau. Me tekivu mai na Vakarua 6 eda raica kina ni levu tale na tiki ni lawa oqo, wili kina na ivakaro me cilivi.

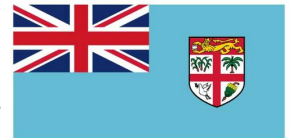
19. O cei e vakagalalataki keda?
 - A. Mosese
 - B. Jisu
20. Kevaka eda sa cilivi me da muria na Lawa i Mosese, ena vakacava na kena yaga vei keda na Karisito?
 - A. Na ka kece
 - B. Sega ni dua na ka
21. Kevaka eda saga me da muria e dua na tiki ni Lawa i Mosese, e vica na Lawa eda na gadreva me da muria?
 - A. Na veika kece
 - B. Na veitiki ni kena .
22. Na kena maroroi e dua na tiki ni Lawa i Mosese e vakavuna me cava kina o Karisito?
 - A. Sega ni yaga
 - B. Na noda iVakabula .
23. Kevaka eda tovolea me da vakadonui ena dua na tiki ni Lawa i Mosese, na cava eda sa cakava?
 - A. Vakalagilagi Karisito .
 - B. Lutu mai na loloma soli wale

Ena dua na gauna, a Koloni vaka-Peritania o Viti ka veiliutaki tu ena

ruku ni veiliutaki vaka-Peritania. E muri, era sa qai tu vakataki ira ra qai bulia ga na nodra lawa. E dina ni rau tautauvata ga eso na lawa vaka-Peritania kei na lawa vaka-Viti, ia, na veika e vakalawataki e Viti ni oti na kena tu vakataki koya e

yavutaki ga ena Lawa vaka-Viti, ka sega ni Lawa vaka-Peritania.

Ni da tiko ena dua na vanua, e sega ni rawa ni da digitaka me da vakayagataka na lawa mai na dua tale na vanua. Ena lotu, me vaka ga ena veimatani, eda sa tiko ga ena ruku ni dua ga na lawa. Sa lewa dei na Kalou nikua eda sa tiko ena ruku ni Lawa i Karisito. Kevaka eda digitaka e dua na tiki ni Lawa i Mosese, eda sa rawata na veivakalougatataki e kune vei Karisito. E sega kina ni rawa ni da digitaka na Lawa i Mosese ka da vakabulai kina.

19. B 20. B 21. A 22. A 23. B

Iperiu 10:3-4

3 ia e nai soro oqori sa vaknanumi tale kina nai valavala ca e na veiyabaki. 4 Ni sa dredre sara me kauta tani nai valavala ca na dra ni pulumakau kei na me.

IVakamacala

Yalayala: promise

Iperiu 9:15-17

15 O koya oqo sa yaco kina ko koya me dautataro e na veiyalayalati vou, me ra rawata kina ko ira ka kacivi nai votavota tawa mudu ka yalataki, e na vuku ni nona mate, sai soro ni valavala ca ka caka oti e na gauna ni veiyalayalati taumada. 16 Ia kevaka sa dua na veiyalayalati, sa yaga me mate o koya sa ia kina na veiyalayalati: 17 ni sa mate sa vakataudeitaki kina na veiyalayalati; ia ka sa sega ni yaga vakalailai ni sa bula tiko ko koya sa ia na veiyalayalati.

24. Na cava na leqa ni isoro ena lawa makawa?

- A. E sega ni kauta laivi rawa na ivalavala ca na dra ni manumanu
- B. E sega ni dua e kila na ka me sorovaka

25. Na Karisito e dauveivakaduavatataki ni cava?

- A. Veiyalayalati Makawa
- B. Veiyalayalati Vou

26. Ena vuku ni cava?

- A. Sucu
- B. Mate

27. Me dua na ivola ni yalayala na cava e dodonu me yaco vua e vola na ivola ni yalayala?

- A. Mate
- B. Me digitaki

28. Na gauna cava e kaukauwa kina e dua na veiyalayalati?

- A. Ni sa cakava o koya e vola na ivola ni yalayala
- B. Ni sa mate o koya e vola na ivola ni yalayala

29. E tiko beka e dua na kaukauwa ni veiyalayalati ni se bula tiko o koya e vola na veiyalayalati?

- A. Io
- B. Sega

30. Na gauna cava e tekivu kina na veiyalayalati i Jisu?

- A. Ni se bula tiko o Koya
- B. Ni oti na Nona mate

31. Na lawa cava e kaukauwa tiko ni se bula tiko o Jisu?

- A. Veiyalayalati Makawa
- B. Veiyalayalati Vou

32. Na lawa cava e veiliutaki tiko nikua?

- A. Lawa i Mosese
- B. Lawa i Karisito

24. A 25. B 26. B 27. A 28. B

29. B 30. A 31. A 32. B

iOtioti ni
Veiyalayalati
kei na

Kevaka o vola e dua na ivola ni veivakadonui ka biuta na nomu vale vei luvemu tagane, ena sega ni rawa ni lako mai na luvemu tagane oqori me taura na vale ni o se bula tiko baleta ni sega na kaukauwa ni ivola ni veivakadonui me yacova ni o sa mate. E va tale ga qori na Lawa i Karisito. E sega ni tu na kaukauwa ni Nona veiyalayalati me yacova ni sa oti na Nona mate. Oqori na vuna ena gauna a bula tiko kina e vuravura, a maroroya o Jisu na Lawa i Mosese ka vakavulici ira na Jiu me ra vakayacora vakakina. Me vaka ni sega ni rawa ni kauta laivi na ivalavala ca na isoro manumanu e vakayagataki ena lawa makawa, e gadrevi kina na dra i Jisu. Me rawa ni dua na lawa vou, e dodonu me dua na isoro vou.

Kolosa 2:14

14 ni sa qusia nai vola liga ni veivakaro sa beitaki keda, sa noda meca tiko, ka sa kauta tani sara, ni sa vakota ki na kauveilatai;

33. E vakoti na Lawa Makawa e na kauveilatai?

- A. Io
- B. Sega

34. Ni sa vakoti na lawa ki na kauveilatai, na cava e yaco kina?

- A. E tomani tikoga.
- B. E a kau tani mai na sala (oti).

33. A 34. B

2 Timoci 2:15

Gumatua sara mo vakaraitaki iko mo vinaka e na mata ni Kalou, a tamata daucakacaka sa sega e dua na ka me madua kina, mo wasea vakadodonu nai vakavuvuli dina.

35. Na cava na vosa ni dina?

- A. Na volavola ni tamata
- B. Na iVolatabu

36. Me rawa ni vakadonui koya na Kalou, ena vinakati beka vua e dua me wasewasea vakadodonu na iVolatabu?

- A. Io
- B. Sega

35. B 36. A

Na kena vakayagataki vakadodonu na iVolatabu e okati kina na kena wasei vakadodonu ki na kena veitiki:

Na Vakatekivu kei na tiki ni vola na Lako Yani e baleta na gauna ni bera ni soli na Lawa i Mosese vei ira na Isireli.

Na vo ni Lako Yani kei na veivola kece tale eso ena Veiyalayalati Makawa era volai ena gauna era na bulataka kina na Jiu na Lawa i Mosese.

Na ivola i **Maciu, Marika, Luke** kei **Joni** e volai kina na itukutuku ni gauna i Jisu e vuravura. O ira na Jiu era bula ena gauna oya me ra muria tikoga na Lawa i Mosese me yacova na mate i Karisito. O koya gona, o Jisu, e dua na Jiu, e maroroya na Siga ni Vakacegegu, na veisiga ni marau, vakacaboisoro, kei na lawa kece tale eso ena Veiyalayalati Makawa. E sega ni kena ibalebale oqori ni dodonu me da muria na lawa oqori, baleta me vaka eda sa wilika oti, sa mai cava na Lawa i Mosese, ka sa mai kaukauwa na lawa i Jisu ni oti na Nona mate ena kauveilatai. E vuqa sara na veika vou e vakavulica o Jisu ka sa volai tu ena veivola oqo ka sa tiki ni Nona lawa ena gauna oqo. O koya gona, nida lotu Vakarisito, e dodonu meda wilika da qai vulica na ivola oqo baleta ni levu na ka e volai tu kina e baleti keda nikua.

Nai vola ni **Cakacaka** e volai kina na itekitekivu ni Lawa Vou, ka vakaraitaka na sala me yaco kina me dua na imuri i Karisito, ka dodonu me ra talairawarawa na tamata kecega, na Jiu kei na kai Matanitu Tani, ki na Veiyalayalati Vou, ka segai ki na Veiyalayalati Makawa.

Na iVola ni **Roma me yacova na vo ni Veiyalayalati Vou** e volai vei keda na tokani ni karisito nikau me da muria.

Roma 15:4

Io, na ka kecega sa volai eliu sa volai me da vakatavulici kina, me noda na vosota kei na vakacegui sa vu mai nai Vola Tabu, me rawa kina nai nuinui.

Na iVolatabu kece e vu vua na Kalou qai dina. E dina ni da sega ni tiko ena ruku ni Lawa e kune ena Veiyalayalati Makawa, ia e levu sara na ka eda rawa ni vulica mai kina.